

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طراحی و تحلیل آزمایش ها

دکتر سید محمد رضویان

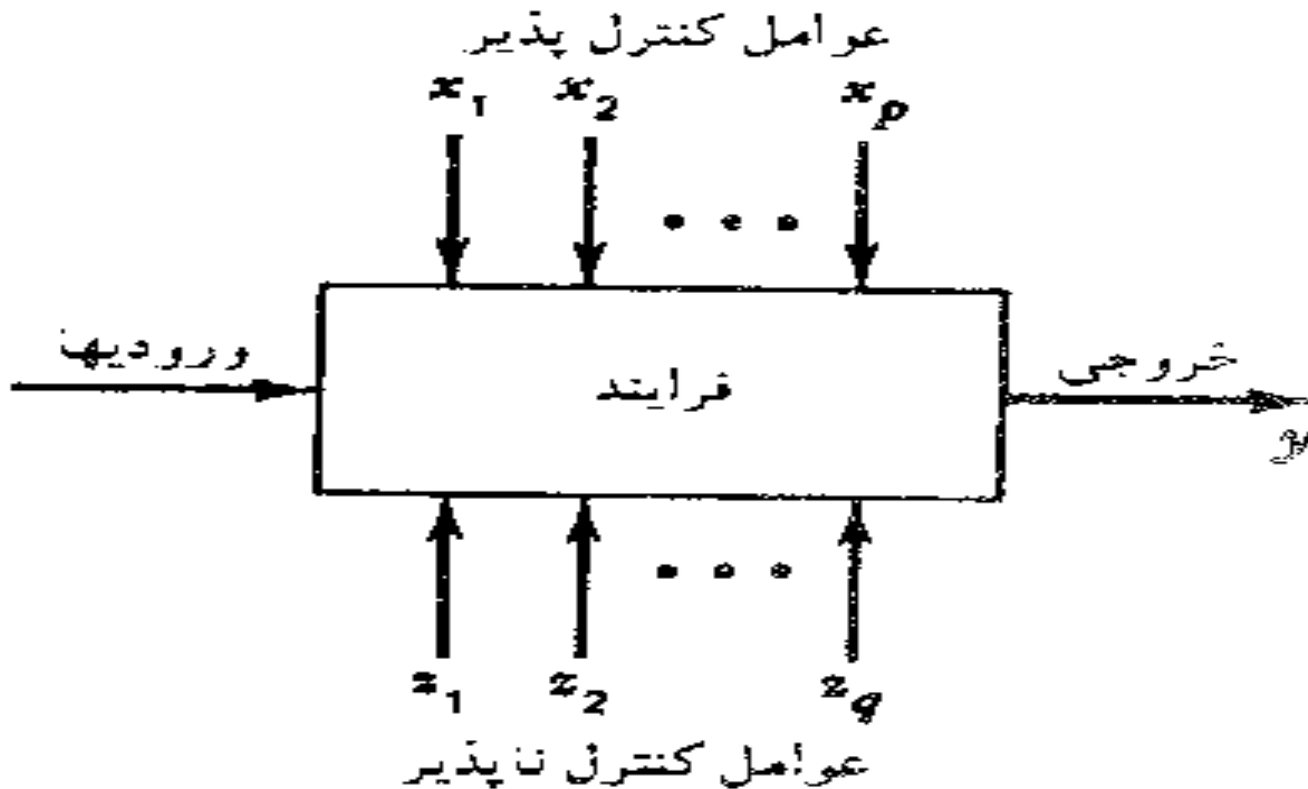
سرفصل های درس

- مقدمه: اهمیت طراحی آزمایش ها و تحلیل آنها
- مروری بر آمار پایه مورد استفاده در طراحی آزمایش ها
- مفاهیم پایه در طراحی آزمایش ها (عامل، سطح، پاسخ، اثر، اثر متقابل، تصادفی سازی و بلوک سازی)
- طرح فاکتوریل کامل و آنالیز آن (تعریف متعامد بودن طرح، مدل رگرسیون خطی بر مبنای طرح و تحلیل آن، سطح پاسخ و بهینه سازی آن)
- طرح فاکتوریل دو سطحی کسری (مفهوم وضوح طرح، آنالیز نتایج)
- روش سطح پاسخ و بهینه سازی عوامل
- روش تاگوچی و تحلیل نتایج آن
- طراحی اختلاط و تحلیل نتایج آن
- مثالهای موردی و آموزش نرم افزارهای مربوطه
- تمرین طراحی و تحلیل آزمایش ها

- 1- D.C. Montgomery, Design and Analysis of Experiments, Johan Wiley & Sons, New York, 1991.
  - 2- W.J. Dimonad, Practical Experimental Designs for Engineers and Scientists, Life Learning Publications, California, 2000.
  - 3- R.J. Del Vecchio, Understanding Design of Experiments: A Primer for Techologists, Hanser Publishers, Inc., Cincinnati, 1977.
  - 4- M.J. Anderson, and P.J. Whitcomb, DOE Simplified- Practical Tools for Effective Experimentation, Productivity, Inc., 2000.
  - 5- C. Hinrichs, Experimental Design with Applications in Management, Engineering, and the Science, Thomson Learning, USA. 2002.
  - 6- H. Toutenburg, Statistical Analysis of Designed Experiments, Second Edition, Springer-Verlag, New York, Inc., 2002.
- ۷- سرمد ز و اسفندیاری م، اصول آماری در طرح آزمایش‌ها (جلد اول و دوم)، مرکز نشر دانشگاهی تهران، ۱۳۶۹ و ۱۳۷۱
- ۸- مشکانی ع، طرح‌ریزی و تحلیل آزمایش‌ها، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۷۳.

طرح آزمایش چیست؟

سلسله آزمونهائی که بتواند متغیرهای موثر بر فرآیند و میزان تاثیر آنها را مشخص کند.

کاربردهای طراحی آزمایش

- تعیین پارامترهای موثر بر فرآیند
- تعیین شرایط بهینه فرآیند و اصلاح فرآیند با توجه به نتایج حاصل با شرایط امکانپذیر.
- تعیین شرایط مقاوم و کاهش تغییر پذیری پاسخ فرایند.
- با استفاده از:
- طرح مناسب آزمایشها
- انجام آزمایشها با رعایت تکرار ، تصادف و بلوک بندی
- تحلیل آماری و اعتبار بخشی به آنها
- مدل سازی و ارائه مدل ریاضی

اصول پایه

– در طرح آماری آزمایشها فرآیندی طراحی میشود که داده های مناسب را بتوان به روش آماری جمع آوری ، تحلیل و استنتاج معتبر و عینی نمود.

• سه اصل پایه ای:

• **تکرار** – برای برآورد خطا و برآورد میانگین برای تعیین اثر عوامل

• **تصادفی کردن** – کمک به خارج کردن متوسط اثر های عوامل خارجی

• **بلوک بندی** – برای افزایش دقت آزمایش بوده و به عنوان یک ابزار آزمایشی متضمن انجام

مقایسه درون هر بلوک است.

مراحل طرح آزمایشها

• شناسائی و بیان مسئله

• انتخاب عوامل و سطوح

• انتخاب متغیر پاسخ

• انتخاب طرح آزمایش

• انجام آزمایش با رعایت سه اصل پایه

• تحلیل داده ها

• نتیجه گیری و توصیه ها

• **نکته مهم:** استفاده از آمار جایگزین مهندسی خوب مسئله نیست.

• یک طرح خوب نتایج مطلوب با تحلیل آماری ساده ارائه میکند اما یک طرح

بد را با تحلیل های آماری پیچیده هم نمیتوان سر هم بندی کرد!!.

داده ها در طراحی آزمایشها

– در آمار کلاسیک تحلیل و استنتاج بر روی نمونه هائی از جامعه آماری موجود است که عمدتاً به صورت داده های مستقل و متفاوت از هم میباشند.

– در طراحی آماری آزمایشها 'داده ها با آزمایشها توسط محقق تولید شده و تحلیل و استنتاج بر روی آنها انجام میشود. بدیهی است تمهیدات لازم برای اعتبار بخشی به آنها باید انجام شود.

– در زمین آمار (geostatistic) داده ها موجود و وابسته به همدیگر میباشند.

روشهای ساده آماری

به دو سوال اساسی در خصوص استفاده از روشهای آماری باید پاسخ داده شود تا زمینه استفاده از این روش توجیه گردد.

- چرا از روش طراحی آزمایشها استفاده میشود؟
- چرا نتایج آزمایشات تحلیل آماری میشود؟

• مزایای طراحی آزمایشها و تحلیل آماری داده ها

• کار آئی بالا

• استفاده حداکثر از کمترین داده های موجود

• صرفه جوئی قابل توجه در وقت و هزینه

• امکان بهینه سازی و پیش بینی